

MEDICINSKA FAKULTETEN
Lunds universitet

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

Livsformsanalys av tre yrkesgrupper – En studie av vardagligt liv och upplevd livstillfredsställelse

Författare: Sara Isaksson

Handledare: Dennis Persson

April 2008

Kandidatuppsats

Adress: Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

MEDICINSKA FAKULTETEN
Lunds universitet

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

080421

Livsformsanalys av tre yrkesgrupper - En studie av vardagligt liv och upplevd livstillfredsställelse

Sara Isaksson

Abstrakt

Inom livsformsanalysen belyser man, som man även gör inom arbetsterapi, en människas vardagliga aktiviteter i sin helhet. Vardagliga aktiviteter i sin helhet bildar en aktivitetsrepertoar vilken kan vara av värde att studera med tanke på dagens stress och ohälsoproblematik. De tre livsformerna som tas upp i denna studie är entreprenörens livsform, lönearbetarens livsform och karriäristens livsform. Syftet med studien var att undersöka olika livsformer som förekommer i det vardagliga livet hos tre utvalda grupper och koppla detta till deras upplevda livstillfredsställelse genom att beskriva hur de tre livsformerna tog sig uttryck hos valda grupper och beskriva gruppernas upplevda livstillfredsställelse. I studien deltog 47 personer. Åtta av dem var från ett tjänstemannaföretag, nio av dem från en studentförening för entreprenörer och 30 från ett industriföretag. Enkät användes som datainsamlingsmetod. Resultatet visade att de utvalda grupperna överensstämde ganska väl med respektive tillhörande livsformsgrupp. Den grupp som hade högst livstillfredsställelse var ganska klart tjänstemännen. Näst högst livstillfredsställelse hade industriarbetarna tätt följt av entreprenörerna.

Nyckelord: Livsform, arbetsterapi, aktivitetsbalans, Lisat-11.

Kandidatuppsats
Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Bakgrund.....	5
2.1 Livsformsbegreppet.....	5
2.1.1 <i>Självvägande entreprenörens livsform</i>	6
2.1.2 <i>Lönearbetarens livsform</i>	7
2.1.3 <i>Karriärbunden livsform</i>	7
2.2 Livstillfredsställelse.....	8
2.3 Arbetsterapi.....	9
3. Syfte	10
3.1 Avgränsningar.....	10
4. Metod	11
4.1 Urvalsförfarande	11
4.1.1 <i>Beskrivning av undersökningsgruppen</i>	11
4.2 Instrument för insamling av information	12
4.3 Procedur	13
4.4 Bearbetning av den insamlade informationen.....	13
4.5 Etiska övervägande.....	14
5. Resultat.....	15
5.1 Hur de tre livsformerna tog sig uttryck hos de valda grupperna	15
5.2 Gruppernas upplevda livstillfredsställelse	18
6. Diskussion	22
6.1 Resultatdiskussion.....	22
6.1.1 <i>Hur de tre livsformerna tog sig uttryck bland de valda grupperna</i>	22
6.1.2 <i>Gruppernas upplevda livstillfredsställelse</i>	23
6.2 Metoddiskussion	25
6.3 Konklusion	26
7. Referenslista.....	28
Bilaga 1.....	30

Bilaga 2..... 31

1. Inledning

Under den andra terminen på arbetsterapeututbildningen kom jag i kontakt med begreppet livsformsanalys, något som genast fångade mitt intresse. Livsformsanalys är inte ett arbetsterapeutiskt begrepp, men belyser, som inom arbetsterapi, en människas vardagliga aktiviteter i sin helhet och har där igenom relevans inom aktivitetsvetenskap. Vardagliga aktiviteter i sin helhet bildar en aktivitetsrepertoar, vilket kan vara av värde att studera med tanke på dagens stress och ohälsoproblematik. Då jag läst om livsformsanalys blev jag nyfiken på att ställa det i relation till livstillfredsställelse, något som inte gjorts i tidigare forskning. Detta för att undersöka om det är någon eventuell skillnad i hur representanter från olika livsformer upplever och skattar sin livstillfredsställelse och i så fall på vilket sätt.

2. Bakgrund

2.1 Livsformsbegreppet

Livsformsbegreppet är vetenskapsteoretiskt sett ett generellt och diffust begrepp, som har använts av många forskardiscipliner i försök att skapa en ram för sociala och vardagliga aktiviteter i ett givet samfund i en nutida eller historisk epok (Ramhöj, 1991). Livsform som teoretiskt begrepp berör vardagslivets organisering (Bäck-Wiklund & Lindfors, 1990). Livsformsbegreppet är ett kärnbegrepp som kan koppla vardagslivet samman till en helhet. Med livsform förstås den totalitet som människor i ett givet sammanhang planlägger och genomlever under hela sitt livsförlopp. Livsformen utgör en samling av dagliga livets aktiviteter, både de dagliga, veckolika och årliga. Det räcker inte att beskriva de enskilda göromålen som exempelvis att äta, arbeta och umgås med varandra som isolerade fenomen. De enskilda göromålen får först mening när de analyseras i sin helhet. Substansen i livsformsbegreppet består av de mänskliga livsformsyttringarna, alltså alla mänskliga göromål. Livsformen är den form som livsaktiviteterna har, de helhetssystem som de tillsammans utgör och den meningsfullhet som de där med möjliggör. Det är dessa livsaktiviteter sammansatta i ett livssammanhang som utgör ett helt och meningsfullt vardagsliv (Ramhöj, 1991).

Livsformsbegreppet används som måttstock för studier över vardagslivet utvecklingstendenser generellt, samt bedömer och främjar utvecklingen av välfärd och livskvalitet för alla individtyper

i befolkningen (Höjrup, 1984). Det som är det goda livet i en viss livsform kan vara något långt ifrån eftersträvansvärt i en annan livsform. De egna livsformerna har sina egna högst specifika levnadsvillkor och begrepp om vad som är ett gott vardagsliv (Jakobsen, 1993).

Livsformerna kan inte alltid realiseras på det sättet att en individ kan genomlysas med ett enda livsformsbegrepp. Människor lever vanligen i fler än en livsform, de lever i någon slags blandform (Jakobsen, 1993).

Höjrup (1984) menar att man med hjälp av en befolkningsgrupps grundläggande ideologier och värderingar kan dela in befolkningen i olika livsformer. Han menar vidare att det finns tre ursprungliga livsformer. Självägande entreprenörens livsform, lönearbetarens livsform och karriäristens livsform. Dessa beskrivs mer ingående nedan. Det finns även en fjärde livsform, investorns livsform, men denna är inte utarbetad alls i samma utsträckning som de tre förstnämnda. De tre ursprungliga är alla manliga livsformer. Ett par år senare kom så tre kvinnliga livsformer; husmoderns livsform, representationshustruns livsform samt medhjälperkans livsform (Jakobsen, 1999). Som man kan höra på namnen är dessa livsformer inte självständiga i samma utsträckning som de manliga livsformerna. Därför väljer författaren till studien att inte ta med dessa utan anser att de ursprungliga manliga går bra att applicera även på kvinnor i ett modernt och mera jämställt samhälle. Studien inriktar sig alltså mot entreprenörens, lönearbetarens och karriäristens livsform.

2.1.1 Självägande entreprenörens livsform

Personer tillhörande den självvägande entreprenörens livsform besitter, kontrollerar och disponerar själv över produktionsenheten. Arbetet utförs och behärskas själv. Entreprenören leder och fördelar själv arbetsprocessen och är engagerad i arbetets kvalitativa innehåll. Enmansverksamhet och stort intresse för arbetet utgör en del av livsformen. I enmansverksamheten är det en person eller familj som äger eller leder verksamheten. På en ideologisk nivå, är livsformen präglad av familjestruktur, och kollegialitet. Det görs ingen uppdelning mellan arbete och fritid. Personer i den här livsformen uppnår självrespekt och erkännande vid gott utfört arbete, och idén om att

vara fri och självständig sammanställs med välgjort arbete. Det är arbetet som ger livet mening. Familjen är en arbetsenhet (Ramhöj, 1991). I den här livsformen blir man aldrig tilldelad arbete. Arbete sätter man själv igång och är engagerad i dess innehåll. Personen i livsformen har själv ansvar för verksamhetens drift och möjlighet till att klara sig. Begreppet arbete har en fullständigt annan kulturell betydelse i den här livsformen, än den som återfinns bland lönearbetarna. Arbete och fritid smälter samman till en helhet (Höjrup, 1984).

2.1.2 Lönearbetarens livsform

Personer i lönearbetarens livsform skiljer klart mellan arbete och fritid. Tillvaron byggs upp kring fritiden. Arbetet är ett utpräglat medel för att kunna förverkliga fritidsprojekt (Bäck-Wiklund & Lindfors, 1990). Lönearbetaren är utan inflytande på organisationens arbetsprocess. Det är bara genom att gå samman som man kan uppnå högre resultat på arbetsplatsen i form av högre lön och kortare arbetstid. Arbetet är medlet till att nå målet - en god fritid. Man är sitt verkliga jag genom de fritidsaktiviteter som man själv väljer. På fritiden kan man känna sig som hemma- och familjemänniska, sportsman, frilufsmänniska eller vad det nu kan vara. Fritidsintressena kan vara individuella eller ha mer kollektiv karaktär (Ramhöj, 1991). Att vara fri, står i kontrast till att vara på arbetet. Arbetet utförs inte i kraft av ett engagemang i dess innehåll, det utförs i avseendet att uppnå inkomsten. Livets mening hämtas inte från arbetet, som fallet är i entreprenörens livsform. Det goda livet levs i fritiden utan för arbetstiden (Höjrup, 1984).

2.1.3 Karriärbunden livsform

I denna livsform, liksom i lönearbetarens livsform, erbjuder man sin arbetskraft på arbetsmarknaden. Här gäller att avancera upp igenom en verksamhets hierarki vilket förutsätter en god utbildning. Detta är emellertid i sig inte nog utan bara utgångspunkten för en egentlig karriär. Ett avancemang upp igenom en verksamhet ställer stora krav på arbetaren. Denna har en utpräglad tendens till att jobba över och hela tiden förbättra sina kvalifikationer. Man ställer först och främst krav på sig själv. Det gäller att ta egna initiativ och inte bara vänta på att bli satt att lösa bestämda uppgifter. Engagemang, flit och en individuell strävan är det som betyder något.

Mål- och medelrelationen är som i lönearbetarens livsform. Arbetet är inkomstkällan och därmed förutsättningen för fritiden och familjelivet samtidigt som att familjelivet inrättas så att karriären understöts. Fritidsintresset i denna livsform är inte som i lönearbetarens livsform, avskilt från arbetsfunktionen. Den är däremot av betydelse för karriären. Karriärsten spelar golf med de rätta människorna som man eventuellt har nytta av i ens egen karriär. Det är viktigt att bo fint, ha de rätta intressena, vara rätt klädd så att ingen tvivlar på att personen besitter de egenskaper och den utstrålning som är nödvändig för en viktig position i verksamheten. Ofta rör det sig om en patriarkatisk strukturerad familj. I det hela är familjens struktur oftast uppbyggt omkring mannens karriär men självklart kan karriärpersonen också vara kvinnan i familjen (Ramhøj, 1991).

2.2 Livstillfredsställelse

Det som i filosofiska sammanhang brukar betecknas ”det goda livet” motsvarar i stor utsträckning det som inom nyare empirisk forskning kallas för livskvalitet. Det finns för närvarande en mängd olika definitioner för begreppet livskvalitet. Allt från behovstillfredsställelse och funktionsförmåga till livsmening, subjektivt välbefinnande och glädje (Klockars & Österman, 2000).

I många diskussioner om livskvalitet talas det om att man måste mäta både så kallade objektiva och subjektiva förhållanden i en människas eller en grupp människors liv. Till de objektiva förhållanden räknas sådant som personens somatiska hälsostatus, yrkes-, bostads- och familjesituation. Till de subjektiva förhållanden räknas dels personens upplevelser av den yttre situationen, dels sinnesstämningen i allmänhet (Nordenfelt, 1991).

Holländaren Ruth Veenhoven har i sin bok *Conditions of happiness* (1984) gjort en analys av 245 studier fram till 1975. Studierna handlade om forskares undersökning av olika bakgrundsfaktorer betydelse för mänsklig lycka och livstillfredsställelse. Han kom fram till att inkomst har en stark korrelation med lycka. Andra välfärdsstudier visar att lyckonivån ökar med inkomsten upp till ca 10000 dollar (motsvarande svenskt 50-talsstandard) för att sedan plana ut (Donovan & Halpern, 2002). Veenhoven (1984) menar vidare att innehav av arbete, partner, barn

och många djupa vänskapsrelationer har en korrelation med livstillfredsställelse. Stark korrelation till lycka har också hälsa. Främst den självskattade hälsan och i mindre utsträckning den hälsa som fastställs av läkare.

Veenhoven (2000) beskriver begreppet livskvalitet som den enskilde individens upplevelse av livstillfredsställelse, välmående och lycka i livet. Vad som är livskvalitet för en person, behöver alltså nödvändigtvis inte vara det för en annan. Som framgår av texten ovan är begreppen livskvalitet och livstillfredsställelse närbesläktade. Författaren till den här studien har valt att använda sig av begreppet livstillfredsställelse.

2.3 Arbetsterapi

Arbetsterapiämnet omfattar det mänskliga görandet så som det uttrycks i socialt och kulturellt definierade aktiviteter. Arbetsterapi som ämne är kunskapen och vetenskapen om hur resurser hos individen, omgivningen och aktiviteter interagerar och stimulerar till delaktighet i livssituationen, och vidare till välbefinnande i det dagliga livet (Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, FSA, 2005).

Ett centralt begrepp inom arbetsterapi och aktivitetsvetenskap är aktivitetsbalans. Aktivitetsbalans kan beskrivas på olika sätt. Ett sätt kan gälla en regelbunden blandning av fysiska, psykiska, sociala, spirituella och vilsamma aktiviteter som ger en total känsla av välmående. En balans av aktivitetsområdena egenvård, arbete, fritid och vila är grundläggande för ett hälsosamt levnadssätt. Aktivitet är medlet genom vilket balans uppnås och sedermera även fysisk och psykisk välmående (Meyer, 1977; Moyers, 1999). Aktivitetsobalans kan förekomma som ett resultat av svårigheter att engagera sig i en variation av aktiviteter. Arbetschema som inte tillåter ledighet eller tillräckligt lång lunchrast medverkar också till en aktivitetsobalans. Dålig planering eller svårigheter att hantera oväntade händelser kan också leda till obalans (Wilcock, 1993). Ofta leder en obalans till en inskränkning av vila och avkoppling. Utan adekvat vila, blir individerna sårbara för en rad sjukdomar. Eftersom individer behöver avlösning från stressen på arbetet, är aktivitetskategorin fritid viktigt för att stödja avkopplingen, öka kreativiteten och försäkra fysisk och psykisk välmående (Porth, 1998).

Begreppet aktivitet kan vidare beskrivas ur olika perspektiv. I ValMO-modellen (Persson, Erlandsson, Eklund & Iwarsson, 2001) beskrivs aktivitet som tre olika men interaktiva perspektiv, makro-, meso- och mikroperspektivet. Makroperspektivet utgörs av livsförloppets hela aktivitetsrepertoar. I mesoperspektivet studeras aktivitetsrepertoarer för kortare tidsperioder i livet och i mikroperspektivet beskrivs de enskilda aktiviteterna i repertoaren i detalj. Mikroperspektivets komponenter av en aktivitet saknar syfte, värde och mening om det inte ses i sitt sammanhang det vill säga tillsammans med makro och mesoperspektiven. Persson et al (2001) menar vidare att en persons aktivitetsrepertoar skapar ett unikt individuellt livsförlopp, och värdet av alla valda och utförda aktiviteter bidrar till djupet av upplevelsen av mening i varje människas liv.

3. Syfte

Syftet med studien var att undersöka olika livsformer som förekommer i det vardagliga livet hos tre utvalda grupper och koppla detta till deras upplevda livstillfredsställelse genom att

- beskriva hur de tre livsformerna tog sig uttryck hos valda grupper
- beskriva gruppernas upplevda livstillfredsställelse.

3.1 Avgränsningar

Författaren till studien valde att inte ta med de kvinnliga livsformerna (husmoderns livsform, representationshustruns livsform samt medhjälperskans livsform) eftersom författaren inte ansåg dessa vara självständiga livsformer (se ovan). Det har skett en förändring på arbetsmarknaden och hemmafruar är numera ganska lätt räknade. Författarens uppfattning var att de tre ursprungliga manliga går bra att applicera även på kvinnor i dagens samhälle.

Författaren var medveten om att det finns personer som är så kallade blandformer av olika livsformer. Då författaren valt att vända sig till tre olika sammanhang som hon tror typiskt sett representerar olika livsformer,(karriäristen, lönearbetaren och entreprenörens livsform) var det sannolikt att personer som tillhörde blandform var få i denna studie.

4. Metod

4.1 Urvalsförfarande

Populationen för studien var en grupp individer som är i arbetsför ålder det vill säga 18-64 år och bosatta i Sverige. En mindre grupp bildad genom att ett urval gjorts av populationen kallas sampling. Det är denna grupp som deltar i själva undersökningen (Depoy & Gitlin, 1999). Studien hade en icke slumpmässig samplingsteknik och en målinriktad sampling användes som urvalsförfarande. Målinriktad sampling innebär ett avsiktligt urval av personer genomfört av forskaren grundat på av i förväg definierade kriterier (Depoy & Gitlin, 1999). På industriföretaget (se nedan) arbetar 40 personer varför samtliga personer fick enkäterna. På tjänstemannaföretaget (se nedan) arbetar också 40 personer så även här fick samtliga personer enkäterna. När det gällde studentföreningen för entreprenörer (se nedan), gav författaren till studien instruktioner till mellanhanden på hur en entreprenör definieras. På dessa grunder valde mellanhanden på studentföreningen ut 43 personer.

4.1.1 Beskrivning av undersökningsgruppen

Enkäter delades ut/skickades till 123 personer. Ett industriföretag, (som enligt författarens mening typiskt sett representerar lönearbetare), en studentförening för entreprenörer (som enligt författaren typiskt sett representerade entreprenörer) samt ett tjänstemanna företag (som enligt författaren typiskt sett representerade karriärister) var de tre sammanhang som fick enkäterna. Till industriföretaget kommer kläder från olika företag som behöver tvättas och lagas. Det finns olika stationer på arbetsplatsen; tvätt, tork, vikning, lagning och sortering. Personalen roterar mellan stationerna. Hos studentförening återfinns entreprenörer. Kriterierna för att vara medlem i föreningen är att man är student eller nyutexaminerad, har registrerat bolag och att bolaget bedriver verksamhet. Tjänstemannaföretaget håller på med juridisk rådgivning. Klienter som vänder sig dit tas först emot av någon av delägarna. Därefter, beroende på inom vilket område ärendet gäller (exempelvis skattefrågor, "eu-frågor", finansfrågor) delegeras ärendet vidare till någon eller några av de biträdande juristerna. Det är i de allra flesta av fallen, någon av

delägarna som har den slutliga kontakten med klienten.

Totalt sett valde 47 personer av de 123 som fick enkäten att delta i studien. Det externa bortfallet var 62 %. Av de 40 personer som fick enkäterna på industriföretaget svarade 30 personer. Det externa bortfallet var där 25 %. Det skickades ut 43 enkäter till entreprenörer och 9 valde att svara. Här var det externa bortfallet 79 %. Av de 40 personer som fick enkäterna på tjänstemannaföretaget svarade 8 personer. På detta företag var bortfallet 80 %.

4.2 Instrument för insamling av information

Studien har en deskriptiv ansats. Vid deskriptiva undersökningar används oftast endast en teknik för att samla in information (Olsson & Sörensen 2001). I den här studien användes enkät som datainsamlingsmetod. Med enkät avses en skriftlig utfrågning. Enkäter är standardiserade, det vill säga frågorna är likalydande och ställs i samma ordningsföljd (Hansagi & Allebeck, 1994).

Dels användes en egen utformad enkät för att kategorisera studiens deltagare i respektive tillhörande livsformsgrupp (se bilaga 1) och dels användes självskattningsinstrumentet LiSat-11 (se bilaga 2) för att få fram deltagarnas upplevda livstillfredsställelse. Den egenutformade enkäten består av sex frågor. De fem svarsalternativen var ”instämmer helt”, ”instämmer delvis”, ”tveksam”, ”tar delvis avstånd” samt ”tar helt avstånd”. LiSat består av elva frågor inom olika kategorier vilka kallas domäner. Domän ett handlar om livet i allmänhet och är en kontrollfråga. De resterande tio domänerna tar upp objektiva faktorer som är väsentliga för livet i allmänhet. Man kan göra ett korelationstest för att se hur fråga ett och de resterande tio frågorna överensstämmer med varandra. Det är dock ej gjort i den här studien. Svarsalternativen består av en sex-gradig skala. De möjliga svarsalternativen är ”mycket otillfreds”, ”otillfreds”, ”ganska otillfreds”, ”ganska tillfreds”, ”tillfreds” och ”mycket tillfreds”.

Instrumentet LiSat är validitets och reliabilitetstestat och bedömt utifrån en svensk representativ population där 1 207 kvinnor och 1 326 män mellan 18-64 år deltog (Fugl-Meyer, Melin & Fugl-Meyer, 2002). Om det redan finns validerade frågeformulär, är det bättre att använda dessa istället för att försöka arbeta fram ett eget prövat instrument (Olsson & Sörensen, 1999).

4.3 Procedur

Författaren till studien kontaktade per telefon industriföretaget, studentföreningen för entreprenörer samt tjänstemannaföretaget. Samtliga gick med på att delta i studien. 40 personer från var och en av dessa tre sammanhang (43 från entreprenör föreningen) tillfrågades om att besvara enkäten samt instrumentet för livstillfredsställelse. Vad gällde de två företagen administrerades enkäterna till undersökningspersonerna via ombud i pappersform. Man hade en vecka på sig att besvara enkäterna. Personerna tillhörande föreningen för entreprenörer fick enkäterna via mail. Även de hade en vecka på sig att besvara enkäterna genom att gå in på en för uppsatsen upprättad hotmailadress, fylla i enkäten som fanns i ett dokument och sända tillbaka mailet.

4.4 Bearbetning av den insamlade informationen

Efter att enkätsvaren nått författaren till studien bearbetades materialet i statistikprogrammet Statistical Package for the social Science, SPSS. Data materialet presenterades med hjälp av deskriptiv statistik i form av frekvenstabeller och boxdiagram. Ett boxdiagram används för att visa variation i ett material samtidigt som det visar ett medianvärde. Variationen redovisas i kvartiler (Backman, 1998). Resultatet av gruppernas upplevda livstillfredsställelse presenteras i medianvärde då man vid stora mått av ordinalskaledata (data vid mätning av upplevelser) använder just medianvärde och min- och maxvärde.

När författaren i resultatet skriver att en viss grupp har ett medianvärde på 4 eller 5 osv menas att 4:an står för det fjärde svarsalternativet det vill säga ”ganska tillfreds”, 5:an står för det femte svarsalternativet ”tillfreds” osv.

I den egenutformade enkäten sammanfördes variablerna ”instämmer helt” och ”instämmer delvis” i resultatet till ”instämmer helt/delvis”. Samma sak gjordes med variablerna ”tar helt avstånd” samt ”tar delvis avstånd” som blev till ”tar avstånd helt/delvis”. I resultatet redovisas alltså svaren i tre svarsalternativ; ”instämmer helt/delvis”, ”tveksam” och ”tar avstånd helt/delvis”.

Detta gjordes då författaren till studien ansåg att om man svarar ”instämmer helt” eller ”instämmer delvis” så instämmer man på frågan. Om man på samma sätt svarar ”tar helt avstånd” eller ”tar delvis avstånd” så tar man avstånd. Enkäten är utformad på så vis att fråga 1 och 4 är ”lönearbetarfrågor”. För att tillhöra kategorin lönearbetare förutsätts man svara ”instämmer helt” eller ”instämmer delvis” på dessa båda frågor, samt ”tar delvis avstånd” eller ”tar helt avstånd” på övriga frågor. Samma princip gäller för entreprenörerna vars speciella frågor är nr 2 och 5, samt för karriäristerna vars speciella frågor är fråga nr 3 och 6.

4.5 Etiska övervägande

I brevet till undersökningspersonerna framgick tydligt att det var frivilligt att delta i studien. Dessutom framgick att frågeformuläret var anonymt vilket innebar att det var omöjligt att identifiera detta till någon enskild person. Slutligen garanterades konfidentialitet.

5. Resultat

5.1 Hur de tre livsformerna tog sig uttryck hos de valda grupperna

I följande sex tabeller presenteras hur de tre livsformerna tog sig uttryck hos de valda grupperna.¹ Resultatet presenteras med fråga 1 och 4 efter varandra ("lönearbetarfrågorna"), fråga 2 och 5 efter varandra ("entreprenörfrågorna") samt fråga 3 och 6 efter varandra ("karriärfrågorna").

Nedan följer en kort sammanfattning av hur personerna från industriföretaget svarade på frågorna från livsformsenkäten. (bilaga 1)

Tabell 1. Resultat av fråga 1: Om man bortser från den sociala aspekten, ger mitt arbete mig enbart försörjning. N=47

	Industriarbetare n=30	Entreprenörer n=9	Tjänstemän n=8
Instämmer helt/delvis, n (%)	21 (70)	0 (0)	0 (0)
Tveksam, n (%)	6 (20)	0 (0)	0 (0)
Tar avstånd helt/delvis, n (%)	3 (10)	9 (100)	8 (100)

Tabell 2. Resultat av fråga 4: Fritid och arbete är för mig två helt skilda saker. N=47.

	Industriarbetare n=30	Entreprenörer n=9	Tjänstemän n=8
Instämmer helt/delvis, n (%)	26 (87)	3 (33)	7 (88)
Tveksam, n (%)	3 (10)	2 (22)	0 (0)
Tar avstånd helt/delvis, n (%)	1 (3.3)	4 (44)	1 (13)

En stor del av undersökningsspersonerna från industriföretaget svarade "instämmer helt eller delvis" på fråga 1 och 4 (tabell 1 och 2), det vill säga de frågor som förutsatts ha stor betydelse för lönearbetarens livsform. På fråga 1 (tabell 1) instämde 70 % helt eller delvis. På fråga 4

¹ Tabellerna avläses som följer: exempel tabell 1: 21 (70) betyder att 21 stycken svarade vilket var 70% av 100 % från industriföretaget.

(tabell 2) instämde 87 % helt eller delvis. På fråga 2 och 3 (tabell 3 och 5) uppgav flertalet 67 % respektive 53 % att de tog helt eller delvis avstånd. Övriga 2 frågor var resultat tämligen spritt för undersökningspersonerna

Nedan följer en kort sammanfattning av hur entreprenörerna svarade på frågorna från livsformsenkäten. (bilaga 1)

Tabell 3. Resultat av fråga 2: Mitt arbete är så tillfredsställande för mig att det delvis känns som fritid. N=47.

	Industriarbetare n=30	Entreprenörer n=9	Tjänstemän n=8
Instämmer helt/delvis, n (%)	8 (27)	7 (78)	3 (38)
Tveksam, n (%)	2 (7)	1 (11)	2 (25)
Tar avstånd helt/delvis, n (%)	20 (67)	1 (11)	3 (38)

Tabell 4. Resultat av fråga 5: Jag väljer mina arbetsuppgifter själv. N=47.

	Industriarbetare n=30	Entreprenörer n=9	Tjänstemän n=8
Instämmer helt/delvis, n (%)	13 (43)	9 (100)	5 (63)
Tveksam, n (%)	3 (10)	0 (0)	0 (0)
Tar avstånd helt/delvis, n (%)	14 (47)	0 (0)	3 (38)

På fråga 2 och 5 (tabell 3 och 4) svarade många av entreprenörerna ”instämmer helt eller delvis”, vilka var de frågor som förutsatts betydelsefulla för denna grupp. På fråga 2 (tabell 3) svarade de 78 % att de instämmer helt eller delvis och på fråga 5 (tabell 4) svarade 100 % att de instämmer helt eller delvis. På fråga 1 (tabell 1) tog 100 % av entreprenörerna helt eller delvis avstånd.

Nedan följer en kort sammanfattning av hur personerna från tjänstemannaföretaget svarade på frågorna från livsformsenkäten. (bilaga 1)

Tabell 5. Resultat av fråga 3: Jag är beredd att avsätta delar av min fritid för att göra karriär i arbetslivet. N=47

	Industriarbetare n=30	Entreprenörer n=9	Tjänstemän n=8
Instämmer helt/delvis, n (%)	8 (27)	9 (100)	8 (100)
Tveksam, n (%)	6 (20)	0 (0)	0 (0)
Tar avstånd helt/delvis, n (%)	16 (53)	0 (0)	0 (0)

Tabell 6. Resultat av fråga 6: Jag upplever en stark drivkraft till avancemang i arbetslivet. N=47.

	Industriarbetare n=30	Entreprenörer n=9	Tjänstemän n=8
Instämmer helt/delvis, n (%)	7 (23)	9 (100)	8 (100)
Tveksam, n (%)	10 (33)	0 (0)	0 (0)
Tar avstånd helt/delvis, n (%)	13 (43)	0 (0)	0 (0)

På frågorna 3 och 6 (tabell 5 och 6) som förutsatts betydelsefulla för karriäristens livsform svarade samtliga undersökningspersoner från tjänstemannaföretaget att de instämde helt eller delvis. Även samtliga entreprenörer svarade att de instämde helt eller delvis på samma frågor (3 och 6). På fråga 1 (tabell 1) svarade alla från tjänstemannaföretaget att de tog helt eller delvis avstånd. På fråga 4 (tabell 2) svarade 88 % att de instämde helt eller delvis.

5.2 Gruppernas upplevda livstillfredsställelse

I tabell 7 presenteras undersökningspersoner från industriföretagets skattade livstillfredsställelse.

Tabell 7. Livstillfredsställelse bland personal på industriföretaget, N=29

	Mkt otillfreds	Otillfreds	Ganska otillfreds	Ganska tillfreds	Tillfreds	Mkt tillfreds
Livet i allmänhet	1	1	0	11	10	6
Yrkessituation	1	5	7	9	7	0
Ekonomi	2	1	6	10	8	2
Fritidssituation	0	3	2	11	9	4
Kontakt med vänner/bekanta	0	0	5	9	9	6
Sexualliv n=26	4	1	3	6	7	5
Förmåga att klara sig själv	0	1	0	3	3	22
Familjeliv	0	0	1	7	11	10
Parförhållande n=27	3	3	1	9	4	7
Kroppslig hälsa	0	0	4	10	10	5
Psykisk hälsa	0	1	1	7	9	11

Resultatet visar att 55 % av gruppen lönearbetare skattade att de var tillfreds eller mycket tillfreds med "livet i allmänhet". I 6 av 11 domäner hade gruppen lönearbetare 5 eller högre som medianvärde. Det vill säga att de var "tillfreds" eller "mycket tillfreds". I övriga 5 domäner låg medianvärdet på 4 ("ganska tillfreds") Dessa domäner var "yrkessituation", "ekonomi", "Fritidssituation", "sexualliv" och "parförhållande".

I tabell åtta presenteras undersökningspersoner hämtade från entreprenör föreningens medlemsregisters skattade livstillfredsställelse.

Tabell 8. Livstillfredsställelse bland entreprenörerna, N=9.

	Mkt otillfreds	Otillfreds	Ganska otillfreds	Ganska tillfreds	Tillfreds	Mkt tillfreds
Livet i allmänhet	0	1	0	0	4	4
Yrkessituation	0	1	0	1	5	2
Ekonomi	1	3	0	4	0	1
Fritidssituation	0	1	1	4	3	0
Kontakt med vänner/bekanta	1	0	1	1	4	2
Sexualliv	2	0	0	3	4	0
Förmåga att klara sig själv	0	0	0	1	1	7
Familjeliv	0	0	1	2	5	1
Parförhållande	1	1	1	3	3	0
Kroppslig hälsa	0	0	1	2	4	2
Psykisk hälsa	0	0	1	2	2	4

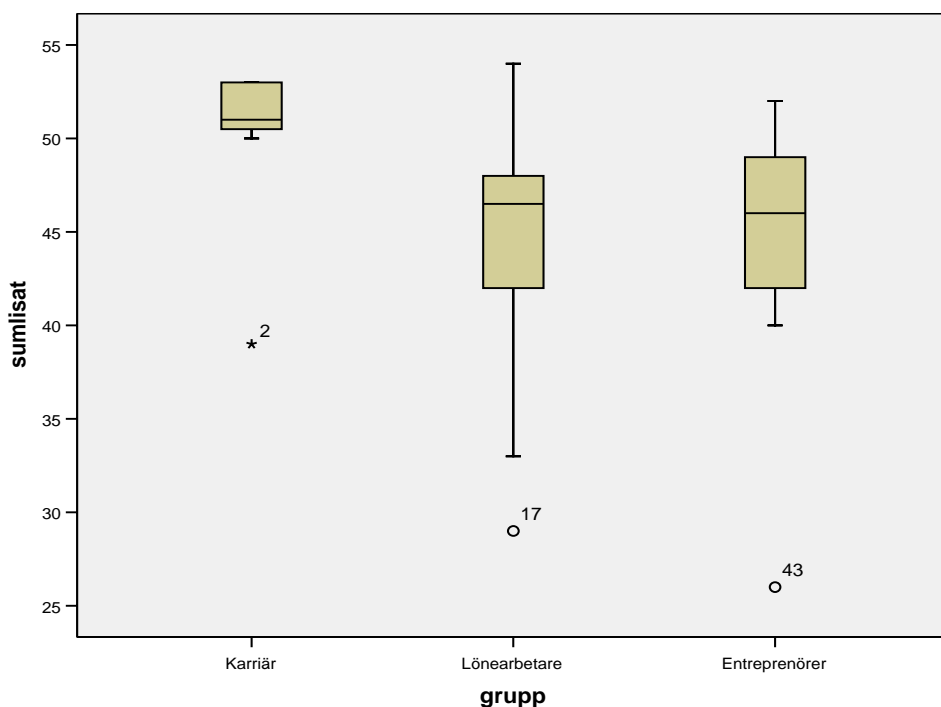
Resultatet visar att 89 % av gruppen entreprenörer skattade att de är tillfreds eller mycket tillfreds med "livet i allmänhet". I 7 av 11 domäner hade gruppen entreprenörer ett medianvärde på 5 eller mer ("tillfreds" eller "mycket tillfreds") I domänerna "ekonomi", "fritidssituation", "sexualliv" och "parförhållande" hade gruppen ett medianvärde på 4 ("ganska tillfreds")

I tabell 9 presenteras undersökningspersoner från tjänstemannaföretagets skattade livstillfredsställelse.

Tabell 9. Livstillfredsställelse bland personal på tjänstemannaföretaget, N=8.

	Mkt otillfreds	Otillfreds	Ganska otillfreds	Ganska tillfreds	Tillfreds	Mkt tillfreds
Livet i allmänhet	0	0	0	0	4	4
Yrkessituation	0	0	0	0	5	3
Ekonomi	0	0	0	2	3	3
Fritidssituation	1	1	2	2	2	0
Kontakt med vänner/bekanta	0	1	1	4	2	0
Sexualliv n=7	0	1	0	1	5	0
Förmåga att klara sig själv	0	0	0	0	0	8
Familjeliv n=7	0	0	0	2	2	3
Parförhållande n=7	0	0	1	0	1	5
Kroppslig hälsa	0	1	0	1	3	3
Psykisk hälsa	0	0	0	0	2	6

Resultatet visar att 100 % av gruppen karriärister skattade att de var tillfreds eller mycket tillfreds med "livet i allmänhet". I majoriteten av domänerna (nio av 11) hade gruppen ett medianvärde på fem eller mer. Det vill säga att de var "tillfreds" eller "mycket tillfreds". "Fritidssituation" var den domän som gruppen hade lägst medianvärde i. Här var medianen 3,5. Domänen "kontakt med vänner och bekanta" gav gruppen ett medianvärde på 4, det vill säga "ganska tillfreds".

Boxdiagram 1. Ett spridningsmått av de tre gruppernas sammanlagda medianvärde av upplevd livstillfredsställelse

I figuren ovan visas de tre gruppernas sammanlagda medianvärde (fråga två till fråga 11) Här kunde man ha en poäng mellan 10 och 60, där 60 är total positivt upplevd livstillfredsställelse. Karriärsternas totala median värde låg på 51 . För lönearbetarna låg median värdet på 46.5 och för entreprenörerna 46. Det minsta värdet för en karriärst låg på 39 och det högsta på 53. Hos gruppen lönearbetare låg det minsta värdet på 29 och det högsta på 54. Hos gruppen entreprenörer låg det minsta värdet på 26 och det högsta på 52.

² Diagrammet avläses som följer: exempel lönearbetaren. Den runda lilla ringen och siffra nr 17 står för att det var undersökningensperson nr 17 som skattade lägst i lönearbetargruppen. Det finns fem tvärstreck (vertikala streck) som nerifrån och upp markerar 10, 25, 50, 75 och 90 %.. Boxens ”gavlar anger 25:e och 75:e percentilen och tvärstrecket inne i boxen, 50:e percentilen är mittpunkten, medianen. (Backman, 1998)

6. Diskussion

6.1 Resultatdiskussion

6.1.1 Hur de tre livsformerna tog sig uttryck bland de valda grupperna

Enligt Höjrup (1984) utförs inte arbete för lönearbetarens räkning i kraft av ett engagemang i dess innehåll, det utförs i avseendet att uppnå inkomsten. Detta stämde väl överens med vad undersökningsspersonerna från industriföretaget svarade på fråga 1. På frågan, som löd ”om man bortser från den sociala aspekten ger mitt arbete mig enbart försörjning” svarade 70 % att man instämmer helt eller delvis. Som Bäcklund och Lindfors (1990) menar skiljer den typiske lönearbetaren mellan arbete och fritid. Detta bekräftade fråga 4 ”fritid och arbete är för mig två helt skilda saker” där personer från industriföretaget till 87 % svarade att de helt eller delvis instämde. På så vis överensstämmer gruppen från industriföretaget ganska väl med livsformen lönearbetare. Dock var det förvånande att 27 % av personerna från samma arbetsplats svarade att de ”instämde helt/delvis” på fråga 2 ”Mitt arbete är så tillfredsställande att det delvis känns som fritid”. Den typiske lönearbetaren enligt Ramhöj (1991) går nämligen till arbetet endast för att få en inkomst. På fråga 5 svarade förvånansvärt många (43 %) från industriföretaget att de ”instämde helt eller delvis” på frågan ”jag väljer mina arbetsuppgifter själv”. Möjligen upplever de att de väljer sina arbetsuppgifter själv då de roterar mellan de olika stationerna tvätt, vikning, lagning osv. Hur som helst överensstämmer det inte med Ramhöjs (1991) beskrivning av en lönearbetare, som menar att lönearbetaren är utan inflytande på organisationens arbetsprocess.

På den första frågan som var riktad till entreprenörer ”Mitt arbete är så tillfredsställande för mig att det delvis känns som fritid” svarade 78 % att de instämde helt eller delvis. Som entreprenör leder och fördelar man själv arbetsprocessen (Ramhöj 1991). Samtliga nio personer från entreprenörsföreningen svarade att de instämmer helt eller delvis på fråga 5 ”Jag väljer mina arbetsuppgifter själv”. På de frågor som inte direkt var riktade till entreprenörerna var svaren spridda. På frågorna som var riktade till karriärister svarade många av entreprenörerna ”instämmer helt eller delvis”. Dock var det många av entreprenörerna som svarade ”tar helt eller

delvis avstånd” på frågorna som riktade sig till lönearbetarna. Totalt sett överensstämde personerna från entreprenörsföreningen med livsformsgruppen entreprenörer.

Personer från tjänstemannaföretaget svarade ”instämmer helt eller delvis” på de frågor som var riktade till karriärister. Fråga 3 ”jag är beredd att avsätta delar av min fritid för att göra karriär i arbetslivet” precis som fråga 6 ”jag upplever en stark drivkraft till avancemang i arbetslivet” stämmer överens med Ramhöjs (1991) beskrivning av karriärister. På fråga 1 som var en lönearbetarfråga tog personer från tjänstemannaföretaget helt eller delvis avstånd. På fråga 4 ”fritid och arbete är för mig två helt skilda saker” svarade procentuellt sett personerna från tjänstemannaföretaget och personerna från industriföretaget lika på ”instämmer helt/delvis”. Detta överensstämmer med vad Ramhøj (1991) menar; I både karriärists och lönearbetarens livsform är arbetet medlet till att nå målet, som är fritiden. Personerna från tjänstemannaföretaget stämde överens med livsformsgruppen karriärister.

Sammanfattningsvis har samtliga undersökningsgrupper övervägande svarat ”instämmer helt eller delvis” på de två frågor som är speciellt riktade till respektive grupp. Detta tyder på en ganska väl överensstämmelse med respektive tillhörande livsformsgrupp.

6.1.2 Gruppernas upplevda livstillfredsställelse

Personerna från tjänstemannaföretaget var den grupp som skattade högst på Lisat-11. Det vill säga de upplevde störst livstillfredsställelse både när det gällde fråga 1 (som är en övergripande fråga) där samtliga skattade att de var tillfreds eller mycket tillfreds med livet i allmänhet och på frågorna 2 – 11 där det genomsnittliga medianvärdet låg på 5,1. Samtliga personer från tjänstemannaföretaget skattade att de var tillfreds eller mycket tillfreds med sin yrkessituation. Fritidssituation var den domän som gruppen hade lägst medianvärde i, siffran var på 3,5. Den domän som för tjänstemännen var näst lägst var ”kontakt med vänner och bekanta”. En balans av aktivitetsområdena egenvård, arbete, fritid och vila är grundläggande för ett hälsosamt levnadssätt (Meyer, 1977; Moyers, 1999). Eftersom individer behöver avlösning från stressen på

arbetet, är aktivitetskategorin fritid viktigt för att stödja avkopplingen, öka kreativiteten och försäkra fysisk och psykisk välmående. (Porth, 1998).

Gruppen från tjänstemannaföretaget har skattat högt på både psykisk och kroppslig hälsa trots den aktivitets obalans som verkar råda. Enligt ValMO-modellens mesoperspektiv (Persson et al. 2001) studeras aktivitetsrepertoarer för kortare tidsperioder i livet som exempelvis en arbetsdag. En sådan innebär för karriäristen enligt Ramhøj (1991) troligen att han eller hon jobbar övertid. Detta innebär en aktivitetsobalans. Vad finns det för återhämtningsmöjligheter för tjänstemännen? Gruppen tjänstemän förefaller vara en sårbar grupp. Så länge allt fungerar håller levnadsstilen, men man kan fråga sig vad som skulle hända om tjänstemannen blev sjuk. Vad finns att falla tillbaka på om inte arbete är en möjlig aktivitet? Och då eventuellt övriga aktiviteter förutom arbete saknar värde? Makroperspektivet i ValMO-modellen (Persson et al. 2001) utgörs av livsförloppets hela aktivitetsrepertoar. Man kan säga att tjänstemannens sätt att leva sitt liv på, med övervägande mycket arbete passar bäst in i mitten av livet. Föredragsvis efter perioden med familjebildande och små barn.

Industriarbetarna var den grupp som uppvisade näst högst livstillfredsställelse av de tre grupperna på frågorna 2 – 11. Här låg det genomsnittliga medianvärdet på 4,65. På fråga ett skattade endast 55 % av gruppen att de var ”tillfreds” eller ”mycket tillfreds” med livet i allmänhet. Det var dock många som skattade att de var ”ganska tillfreds” med livet i allmänhet, vilket gjorde att medianvärdet blev 5. De domäner som industriarbetarna skattade lägst på, var ”yrkessituation”, ”ekonomi”, ”fritidsituation”, ”sexualliv” och ”parförhållande”. I dessa domäner låg medianvärdet på 4, det vill säga att de skattade att de var ”ganska tillfreds”. Trots att lönearbetaren enligt litteraturen (Bäck-Wiklund & Lindfors, 1990) bygger upp sin tillvaro kring fritiden är personerna från industriföretaget bara ”ganska tillfreds” med sin fritidssituation. Dock är ju personerna bara ”ganska tillfreds med även ekonomin. Kanske har dessa båda ett samband. Möjligtvis kan industriarbetarna inte göra vad de önskar på sin fritid då deras ekonomi inte tillåter detta? Gruppen industriarbetare förefaller inte vara en lika sårbar grupp som tjänstemännen. Man jobbar sällan eller aldrig övertid så balansen mellan de olika aktivitetskategorierna torde vara jämn. Trots denna aktivitetsbalans, är gruppen inte lika tillfreds med sitt liv som gruppen tjänstemän, som ju besitter en aktivitetsobalans. Det verkar alltså inte finnas något samband mellan hög livstillfredsställelse och aktivitetsbalans och vice versa. Så länge man själv är nöjd med sin situation, spelar det mindre roll att det inte råder någon egentlig balans mellan ens aktiviteter. I

ett makroperspektiv (Persson et al. 2001) lever industriarbetarna ett etablerat liv. De är inte studenter eller nyutexaminerade (som i fallet är med entreprenörerna) och har säkert hunnit stadga sig både när det gäller jobbsituation och privatliv. Förvånansvärt många skattar bara att de är ”ganska tillfreds” med sitt parförhållande och sexualliv.

Gruppen som uppvisade lägst livstillfredsställelse på frågorna 2-11 var entreprenörerna. Här låg det genomsnittliga medianvärdet på 4,6. Dock var det 89 % av gruppen som skattade att de var ”tillfreds” eller ”mycket tillfreds” med livet i allmänhet och medianvärdet låg på 5 i samma fråga. De domäner som entreprenörerna skattade lägst på var ”ekonomi”, ”fritidssituation”, ”sexualliv” och ”parförhållande”. På dessa domäner skattade entreprenörerna ”ganska tillfreds”. Att de skattade relativt lågt på domänen ”ekonomi” var ganska väntat med tanke på att personerna från föreningen för entreprenörer var studenter eller nyutexaminerade. Att vara student är ofta relaterat med att ha ont om pengar. Då skillnaden i livstillfredsställelse var ytterst liten mellan grupperna industriarbetare och entreprenörer hade resultatet kunnat bli ett annat om entreprenörgruppen inte varit studenter eller nyutexaminerade. Entreprenörerna i den här studien torde i ett macroperspektiv (Persson et al. 2001) vara i början av sitt arbetande liv och vara ganska unga. Kanske har de ännu inte bildat familj vilket kan vara ett svar på varför entreprenörerna skattat lågt på domänerna ”parförhållande” och ”sexualliv”.

6.2 Metoddiskussion

Valet av metod tycks, i efterhand vara det bästa för att uppnå syftet. Fördelarna med enkät som datainsamlingsmetod är att respondenten i lugn och ro kan begrunda frågorna och överväga svarsalternativen i enkäten. Vidare är frågeformuleringarna standardiserade i ett enkätformulär. Detta innebär att alla frågor och alla svarsalternativ presenteras på samma sätt för alla respondenter. Nackdelar med enkät som datainsamlingsmetod är att enkätundersökningar ofta ger större bortfall än intervjuundersökningar. Vid enkät undersökningar får man ofta en sämre kontroll över skälen till att personerna i bortfallet inte velat delta än vad man får vid en personlig kontakt som vid intervju (Ejlertsson, 2005)

En välförberedd och genomförd enkätstudie bör kunna få en svarsfrekvens runt 80 % enligt Ejvegård (2003). Vidare menar han att studier med svarsfrekvenser under denna nivå ändå fyller ett visst syfte då den kan ge upplysningar av olika slag. I den här studien var svarsfrekvensen 38 %. För att få en högre svarsfrekvens kunde påminnelse skickats till gruppen för entreprenörer som fick sina enkäter via mail. Men det fanns inte tid för ett sådant utskick. Kanske berodde det stora bortfallet på att enkäterna distribuerades runt påskhelgen. Eventuellt hade svarsfrekvensen varit högre om enkäterna distribuerats under en vanlig vecka. Vid ett så stort bortfall som fallet var i den här studien görs vanligtvis en bortfallsanalys (Olsson & Sörensen, 1999). Då ålder och kön inte efterfrågades finns inget sådant material att analysera.

Frågeformuläret ska, innan det används i den egentliga undersökningen, testas i en provundersökning som bör bestå av två delar. Syftet med denna så kallade pilotstudie är att få reda på om de svarande tolkar frågor och svar på samma sätt som frågekonstruktören (Ejlertsson, 2005). Den egenutformade enkäten som användes i den här studien testades inte innan den egentliga undersökningen. Trots det tycktes de svarande i undersökningen ha tolkat frågorna och svarsalternativen på det av frågekonstruktören avsedda sättet.

Den låga svarsfrekvensen i den här studien, bristen på sociodemografiskt material för att göra en bortfallsanalys samt utebliven pilotstudie är alltså en begränsning i innevarande studie. Därmed är inte studiens tillförlitlighet så hög som den kunde varit.

6.3 Konklusion

Samtliga undersökningsgrupper har övervägande svarat ”instämmer helt eller delvis” på de två frågor som är speciellt riktade till respektive grupp. Detta tyder på en ganska väl överensstämmelse med respektive tillhörande livsformsgrupp.

Den grupp som hade högst livstillfredsställelse (på frågorna 2-11 i bilaga 2) var ganska klart tjänstemännen. Näst högst livstillfredsställelse hade industriarbetarna tätt följt av entreprenörerna. Tjänstemännen skattade lågt på tillfredsställelse av fritidssituation och deras levnadsstil med mycket arbete innebär stor risk för aktivitetsobalans. Gruppen har en livsstil som rimligen verkar

innebär aktivitetsbalans. Det verkar alltså inte finnas något samband mellan hög livstillfredsställelse och aktivitetsbalans och vice versa. Det är den subjektiva upplevelsen av ens situation som betyder något. Men en aktivitetsobalans innebär ändå en fara och håller kanske inte i det långa loppet?

7. Referenslista

Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Bäck-Wiklund, M., & Lindfors, H. (1990). *Landsbygd, livsform och samhällsförändring*. Göteborg: Diadolos.

De Poy, E., & Gitlin, L N. (1999). *Forskning – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Donovan, N., & Halpern, D. (2002) Life satisfaction. The state of knowledge and implications for government. UK Prime Minister Strategy Unit. [Http://www.strategy.gov.uk/output/page699.asp](http://www.strategy.gov.uk/output/page699.asp)

Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken- En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Ejvegård, R. (2003). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Fugl-Meyer, A.R., Melin, R., & Fugl-Meyer, K.S. (2002). Life satisfaction in 18- to 64- year old Swedes: In relation to gender, age, partner and immigrant status. *Journal Rehabilitation Medicine*, 34, 239-246.

Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter. (2005). *Etisk kod för arbetsterapeuter*.

Hansagi, H., & Allebeck, P. (1994). *Enkät och intervju inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur.

Höjrup, T (1984). Begreppet livsform, *Fortid og nutid*, 2, 194-217

Jakobsen, L (1993). *Livsformer och kön- Teoretisk vidareutveckling av livsformsanalys*.

Jakobsen, L (1999). *Livsformer, kön och risk – En utveckling och tillämpning av realistisk livsformsanalys*. Lund: Arkiv förlag.

Klockars, K., & Österman, B. (2000). *Begrepp om hälsa- Filosofiska och etiska perspektiv på livskvalitet, hälsa och vård*. Stockholm: Liber AB

Meyer, A. (1977) The philosophy of occupational therapy. *American Journal of Occupational Therapy*, 31, 639-642

Moyers, P. (1999) The guide to occupational therapy practice. *American Journal of Occupational Therapy*, 53, 247-322

Nordenfelt, G. (1991). *Livskvalitet och Hälsa - Teori och kritik*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Olsson, H., & Sörensen, S. (1999). *Forskningsprocessen- Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.

Persson, D., Erlandsson, L-K., Eklund, M., & Iwarsson, S. (2001). Value Dimensions, Meaning, and Complexity in Human Occupation – A tentative Structure for Analysis. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 8, 7-18.

Porth, C. (1998). Stress and adaptation. In C. Porth (Ed.), *Pathophysiology: Concept of altered health states*. Philadelphia, PA: Lippincott.

Ramhøj, P. (1991) *Livsform og alderdom - hvordan aeldre mestrer et midlertidigt sygdomsforlob*. Köpenhamn: Akademsikt förlag.

Veenhoven, R (1984). *Conditions of Happiness*. D Reidel Publishing Company, Dordrecht.

Veenhoven, R (2000). The four qualities of life. Ordering concepts and measures of the good life. *Journal of Happiness Studies*, 1, 1-39.

Wilcock, A. A. (1993) A theory of the human need for occupation. *Journal of occupational science: Australia*, 1 (1), 17-24.

Bilaga 1.

Livsformsenkät

Ringa in det svarsalternativ som bäst stämmer in på dig.

1. Om man bortser från den sociala aspekten, ger mittarbete mig enbart försörjning

Instämmer helt   instämmer delvis   tveksam   tar delvis avstånd   tar helt avstånd

2. Mitt arbete är så tillfredsställande för mig att det delvis känns som fritid

Instämmer helt   instämmer delvis   tveksam   tar delvis avstånd   tar helt avstånd

3. Jag är beredd att avsätta delar av min fritid för att göra karriär i arbetslivet

Instämmer helt   instämmer delvis   tveksam   tar delvis avstånd   tar helt avstånd

4. Fritid och arbete är för mig två helt skilda saker

Instämmer helt   instämmer delvis   tveksam   tar delvis avstånd   tar helt avstånd

5. Jag väljer mina arbetsuppgifter själv

Instämmer helt   instämmer delvis   tveksam   tar delvis avstånd   tar helt avstånd

6. Jag upplever en stark drivkraft till avancemang i arbetslivet

Instämmer helt   instämmer delvis   tveksam   tar delvis avstånd   tar helt avstånd

Bilaga 2.

LiSat-11

LIVSTILLFREDSSTÄLLELSE

Här frågar vi hur tillfredsställande olika aspekter av ditt liv är.

1 = mycket otillfredsställande
2 = otillfredsställande
3 = ganska otillfredsställande

4 = ganska tillfredsställande
5 = tillfredsställande
6 = mycket tillfredsställande

Markera den siffra som närmast passar Din situation.

<u>Livet är i allmänhet för mig</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Min yrkessituation/sysselsättning är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Min ekonomi är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Min fritidssituation är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Mina kontakter med vänner och bekanta är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Mitt sexualliv är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Min förmåga att klara mig själv (gäller</u>						
<u>Klädsel, tvätt/bad, gångförmåga o dyl.) är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Mitt familjeliv är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Mitt parförhållande är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Min kroppsliga hälsa är</u>	1	2	3	4	5	6
<u>Min psykiska hälsa är</u>	1	2	3	4	5	6

*Tack för att du tog dig tid till att besvara enkäterna!
Mvh Sara Isaksson*